

سیمایان، صنعت سرمایه اجتماعی

در جامعه کار و تولید

عنوان و نام پدیدآور: پیمایش سرمایه اجتماعی در جامعه کار و تولید/ تحقیق و تألیف بهزاد دمازی،... و دیگران؛ با همکاری حسین میرزایی، فاطمه خلیل‌ارجمندی، مرضیه خونانی؛ به سفارش اداره کل امور اجتماعی معاونت فرهنگی اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی کشور.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات طب و جامعه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۰۲ ص: مصور(رنگی).

شابک: 978-600-7222-29-4

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: سرمایه اجتماعی -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: Social capital (Sociology) -- Iran -- Case studies

شناسه افزوده: دهخدا، به‌داد، ۱۳۵۲ -

شناسه افزوده: میرزایی، حسین، ۱۳۴۶ -

شناسه افزوده: خلیل‌ارجمندی، مرضیه، ۱۳۶۰ -

شناسه افزوده: خونانی، مرضیه، ۱۳۵۷، ۹ -

شناسه افزوده: ایران. وزارت تعاون، کار، رفاه، اجتماعی. معاونت فرهنگی و اجتماعی

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور. معاونت امور اجتماعی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ پ۹ / HMV۰۸

رده بندی دیویی: ۳۰۲/۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۶۴۴۱۵

پیمایش وضعیت سرمایه اجتماعی - جامعه کار و تولید

تحقیق و تألیف

دکتر بهزاد دمازی، سید حسین المدنی، دکتر حبیب‌الله خورشید فرید

دکتر فرشید علاءالدین و دکتر سهند ریاضی

با همکاری:

حسین میرزایی، فاطمه خلیل‌ارجمندی و مرضیه خونانی

ناشر: انتشارات طب و جامعه

تیراژ: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول

تابستان ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۲۲-۲۹-۴

ISBN: 978-600-7222-29-4

این کتاب به سفارش، اداره کل امور اجتماعی معاونت فرهنگی اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی کشور به چاپ رسیده است و قابل فروش نیست.

کلیه حقوق متعلق به اداره کل امور اجتماعی معاونت فرهنگی اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، معاونت اجتماعی

سازمان بهزیستی کشور و گروه تحقیقات مؤلفه‌های اجتماعی سلامت (مؤسسه ملی تحقیقات سلامت) می‌باشد

فهرست عناوین

۹	چکیده
۱۱	فصل اول) مقدمه و روش
۱۳	□ مقدمه
۱۵	□ روش
۱۷	فصل دوم) یافته‌ها
۲۵	فصل سوم) بحث و نتیجه گیری
۳۰	منابع
۳۲	پیوست‌ها
۳۲	□ پیوست ۱) سوالات پرسشنامه
۳۳	□ پیوست ۲) دستورالعمل پرسشگری
۳۵	□ پیوست ۳) دستورالعمل انتخاب نمونه‌ها
۳۷	□ پیوست ۴) لیست کارگاه‌ها
۷۱	□ پیوست ۵) جداول نتایج آماری پیمایش

مقدمه

امروزه در کنار سرمایه‌های انسانی و اقتصادی، سرمایه دیگری به نام سرمایه اجتماعی نیز مورد توجه قرار گرفته است. سرمایه اجتماعی به صورت شبکه‌ای از روابط میان افرادی که در یک جامعه ویژه زندگی یا کار می‌کنند که باعث می‌شود تا این جامعه عملکرد مؤثری داشته باشد تعریف می‌شود. در غیاب سرمایه اجتماعی سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و تعالی سازمانی دچار مشکل می‌شود.

سرمایه اجتماعی، از طریق سهویو افراد، «همکاری» و «مشارکت» در تعاملات اجتماعی، قادر است ضمن حل معضلات موجود در آن اجتماع، شرکت به سوی رشد و توسعه پایدار اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... را امکان‌پذیر سازد.

در واقع، سرمایه اجتماعی را می‌توان در کنار سرما های اقتصادی و انسانی، بخشی از ثروت ملی به حساب آورد که بستر مناسبی برای بهره‌برداری از سرمایه انسانی و فیزیکی (مادی) را فراهم می‌کند و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد می‌شود. تحقیقات نشان داده که وجود سرمایه اجتماعی در جوامع، نقش مهمی در حفظ و ارتقای سلامتی افراد و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی دارد. افرادی که در جوامعی غنی از حمایت، اعتماد عمومی و هنجارها زندگی می‌کنند در واقع منابع را در اختیار دارند که بر سلامت آنها اثر می‌گذارد.

روش

هدف این مطالعه، ارزشیابی میزان سرمایه اجتماعی در جامعه کار و تولید کشور قبل از اجرای مداخلات کاهش اعتیاد است. مطالعه حاضر پژوهشی توصیفی مقطعی برای سنجش میزان سرمایه اجتماعی در جامعه کار و تولید کشور است که با همکاری معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، معاونت اجتماعی سازمان بهزیستی کشور و نیز مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۵ انجام شده است. داده‌ها از طریق پرسشنامه ساختارمند دو

قسمتی جمع‌آوری شده است؛ قسمت اول شامل اطلاعات زمینه‌ای پرسش‌شوندگان و قسمت دوم، پرسشنامه استاندارد سرمایه اجتماعی (ناهاییت و گوشال) بود. جامعه آماری پژوهش حاضر مشتمل بر کلیه کارکنان مراکز صنعتی کشور بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی بر اساس استفاده از لیست اعداد تصادفی برای هر استان انتخاب شدند، همچنین کارگاه‌ها نیز به صورت تصادفی از روی لیست کارگاه‌های هر استان انتخاب شدند. در هر استان در صورت در نظر گرفتن شیوع ۵۰٪ و خطای ۵٪ و خطای نوع اول ۵٪، ۴۰۰ نمونه نیاز بود. برای سه استان خراسان رضوی، تهران و اصفهان به علت تعداد بیشتر کارگران، دو برابر نمونه در نظر گرفته شد که جمع کل نمونه‌ها ۱۳۶۰۰ پیش‌بینی گردید.

یافته‌ها

در پایان مطالعه از ۱۳۸۲ نفر در ۳۸۰ محیط کار در ۳۱ استان کشور پرسشنامه جمع‌آوری شد که ۸۵/۵ درصد مرد و ۱۴/۵ درصد زن با میانگین سابقه کار ۱۱/۳ سال بودند. پرسشنامه دارای ۲۲ سؤال بود که از پاسخ‌دهندگان خواسته شد، «آیا موافقت خود را با هریک از گویه‌ها با گزینه‌های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم و نظایر آن مشخص نمایند». بر اساس نتایج این مطالعه میانگین کشوری سرمایه اجتماعی در جامعه کار و تولید ۲/۷۴ (با توجه به دامنه ۱ تا ۵) به دست آمد؛ میانگین سرمایه اجتماعی در جامعه کار و تولید در استان هرمزگان بیشترین مقدار (۳/۱۶) و در استان ایلام کمترین مقدار (۱/۳۰) را نشان داد. به طور کلی کمترین امتیاز مربوط به سؤال شماره ۱۳ «تا چه حد به کار در این محل کاری علاقه‌مند هستید؟» و پس از آن، سؤال شماره ۱۲ «شما در این محل کاری تا چه حد خود را عضو یک خانواده مشترک در سازمان می‌دانید؟» بود.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج این مطالعه برخی از مداخلات پیشنهاد شده برای افزایش سرمایه اجتماعی در محیط‌های کاری بر اساس تجربیات جهانی شامل افزایش میزان مشارکت افراد در امور تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی، برگزاری جلسات نقد گروهی، برقراری امکان ارتباط فوری و ملاقات تسهیل شده با مدیران است.